

kakega odličnega svetovnega državnika, ali vendar nam pričajo o izredni nadarjenosti preprostega frančiškana in o njegovem plemenitem stremljenju, da pomaga svojim zatiranim krščanskim bratom in narodni stvari. Največ nam pripoveduje o političnem razvoju Bosne in Hercegovine pred okupacijo; za književno zgodovino je pa zanimivo, kar izvemo o fra Jakiću in pa o škofu in književniku Marijanu Šunjiću. Ravno tako smo izvedeli prvič o njegovem večjem književnem delu, o „Osmanidi“, v

kateri je opisal vrline in napake Osmana-paše, in o kateri pravi sam, da je bila najbolje delo med njegovimi pesmami. „Osmanido“ je skrtil v žitnici v žito, a ko se je vrnil iz Carigrada, so mu rokopis snedle miši.

„Zapamćenja“ je razdelil prof. Šišić v poglavja, porazvrstil jih po kronološkem redu in dodal razne letnice. S tem je mnogo pomogel, da se bodo ti Martičevi memoari čitali lažje in z večjo koristjo.

Janko Barle.

NAŠE SLIKE.

Reliefi s cerkve sv. Štefana v Budimpešti (str. 88-89). Cerkev sv. Štefana, ki je bila posvečena meseca novembra prošlega leta, je zdaj najmonumentalnija stavba v Budimpešti. L. 1851. so jo začeli zidati po načrtih arhitekta Hildeja. Šestnajst let pozneje se je pa podrla kupola. Sedanja stavba je delo arhitekta Ybla. Cerkev je zidana v slogu italijanske renesance in je dolga 91,75 m. Posebno krasni so reliefi Mayerjevi, ki predstavljajo prizore iz življenja sv. Štefana, prvega ogrskega kralja.

Spomenik cesarice Elizabete v Pulju je bil lani odkrit v prisotnosti cesarjevi. Blagoslovil ga je škof Flapp. Zadaj se vidi stara rimska arena, ki daje prav dobro ozadje spomeniku, stoječemu v drevoredu Marije Valerije. Cesarica gleda s secesionističnega podstava resno vun na morje. Spomenik je izdelal Alfonz Canciani.

Več slik iz Rusije nam kliče v spomin strašne dogodke prošlih mesecev. Že eno celo leto divja v Rusiji notranji boj, ki se vname zdaj bolj na tem, zdaj na drugem kraju. Ljubjanka (str. 126.) je velik trg v Moskvi, kjer je nova tržnica. Ob velikih nemirih so morali tržnico zapreti. Proti nezadovoljnemu ljudstvu je nastopila vojaška oblast z vso silo. Prišlo je do krvavih bojev, v katerih so streljali celo s topovi (pr. str. 121). Helzingfors (str. 125.) je glavno mesto Finske, ki vživa neko posebno upravo v ruski državi. Ker je hotela vlada vzeti Fincem, ki niso slovanškega, ampak skandinavskega rodu, njihove svobščine, je prišlo do velikih uporov. Knez Trubeckoj (str. 127.) je bil rektor moskovskega vseučni

lišča ter se je ob nemirih postavil na stran dijakov in reformne stranke. Car ga je poklical v Peterburg, in tam ga je pri neki seji državnega sveta baje vsled razburjenja zadela kap, da je takoj umrl. Sedanji ruski učni minister je grof I. I. Tolstoj (str. 127). Petrov (str. 127) je pa voditelj krščanske demokracije v Rusiji. V Peterburgu živi kot profesor bogoslovja in si je s svojimi spisi in govori pridobil velik ugled ne le med delavskimi stanovi, za katere dela v prvi vrsti, ampak tudi med ruskim izobraženstvom.

Felahnja (str. 105.) je kmečka deklica v Egiptu.

Novi predsednik francoske republike, Armand Fallières (str. 128) je bil rojen l. 1841. v majhnem trgu v Gascogni, v Mézinu. Ded mu je bil kovač, oče sodni pisar. Armand Fallières je postal odvetnik in je zgodaj nastopil v politiki. Bil je republikanec in se je kot poslanec udeležil velike parlamentarne bitke, ki se je končala l. 1879. s padcem Mac Mahona in s končno zmago republikanske vlade. Od l. 1882. do 1892. je bil Fallières sedemkrat minister, l. 1899 je postal predsednik državnega sveta za Loubetom, kateremu sledi zdaj tudi kot predsednik ljudovlade. Fallières je dober govornik, sicer pa, kakor pravijo, „komoden“ mož. Francozi ne ljubijo živahnih in energičnih predsednikov ljudovlade, kajti po republikanskih nazorih ima predsednik edino le to nalogo, da podpisuje, kar parlament sklene, in da državo „reprezentira“. Ali bo Fallières to znal? Mož je obilne postave, širokih pleč, debele glave in ljubi lovsko zabavo. Poleg tega ima varčno ženo.

Grand hotel „Union“ je zdaj najelegantnejša stavba v Ljubljani, že davno zaželeno zbirališče vseh krogov. Svojemu imenu primerno je na-

stalo to podjetje iz moči združne ideje. S tem se je pokazalo, da so tudi Slovenci zmožni z združenimi močmi po zgledu modernih naprednih narodov kaj storiti, ako — hočejo. Načelnik stavbinski družbi „Union“ je g. primarij dr. Vinko Gregorič, in le želeli je, da se v tem društvu zbira čimdalje več slovenskega podjetnega kapitala, kajti polje za delo je obširno in čas ugoden, da nas ne prehiti tujec.

Stritarjeva sedemdesetletnica.

Za slovensko slovstveno zgodovino pomeni Stritarjev nastop novo dōbo, in zato se bo po pravici naše izobraženstvo oziralo te dni na rojaka v tujini, ki bo praznoval svojo sedemdesetletnico. Rojak v tujini — to nam je Stritar v resnici. Kakor živi ločen od domovine, tako je tudi njegov duh iskal vedrila in hrane daleč od doma na polju zapadne moderne omike, in samo to je krivo, da ni Stritar danes bolj vpoštovan, da ne sega tako v življenje, kakor bi mogel, če bi bil s sijajnim svojim talentom ostal bliže duhu slovanskemu.

Stritar je ocenjal, a njega še ni nihče doobra ocenil. Posamezne črte njegove mnogostranske literarne delavnosti so že analizirali, iskali so jim izvora ter jih merili z ozirom na krščanstvo ali na druga svetovna naziranja, zlasti na novodobno nemško modroslovje. To je gotovo prava pot, da se spozna Stritar, ker je vsrkal vse ideje moderne zapadne kulture, in kar nam podaja, je odsvit in odmev tega, česar se je učil pri velikih mojstrih, da nam njih duha in misli poda v izborni, umetniško oglašeni obliki.

Razne elemente je sprejel Stritar, le enega ni mogel naturalizma. Ves estetski čut se mu je upiral proti sirovosti oblike in tendence, ki je zavladala pri naturalistih. Stritar je sicer v teoriji zagovarjal načelo, da je umetnost sa na sebi namen, a tudi on je dovolj jasno pokazal neveljavnost tega načela, ko govori mladini z vzvišenega stališča:

Pisatelj stare, nove „struje“, —
če nas pretresa, povzdiguje,
tolaži, blaži nas — veljaj!

V boju proti naturalizmu je našel zopet resnico: „Naturalizem tlači, potiska, znižuje; človek potrebuje in išče tolažbe, boljšanja, povzdige. Človek hoče svojo nedeljo, in ne dá si je vzeti. Umotvor bodi še tako sijajen, brez etičnega jedra ne velja, in končni učinek njegov bodi harmonija. Pravi umetnik vidi in nam kaže vse „sub specie aeternitatis.“ (VII. 194.)

Tu se s Stritarjem zopet srečujemo na isti poti — na katero smo prišli od tako različnih strani!

Nismo se pa namenili, da bi danes razmotrivali o tem. Ob sedemdesetletnici velikega pisatelja se mu moramo zahvaliti za to, v čemer je njegova poglavitna zasluga za slovensko slovstvo: Stritar je ogledil in izčistil obliko literarne slovenščini. On sam

je prvi podal zgled oglašene, elegantnega sloga, ki ga je za njim le malokateri dosegel. V pesništvu je dal slovenščini neko konvencionalno obliko, ki je postala največjega pomena za razvoj naše literature. Poznejši pesniki so pisali bolj rafinirano in globlje segli v človeško dušo, našli so muzikalni ton poezije, ki ga Stritar še nima. A on je postavil načela, ki so se jih morali držati potomci, kajti ob svojem času ni bil Stritar samo učitelj, ampak tudi vladar v leposlovju. Okoli njega je bila takrat zbrana vsa mlada slovenska literatura, in ustanovitev „Dunajskega Zvona“ je bilo literarno dejanje prve vrste, kakršno je mogel izpeljati samo mož velike odločnosti in samozavestnega znanja.

To je, kar priznava danes Stritarju ob njegovi sedemdesetletnici vsakdo, in sotrudniki „Dom in Sveta“, ki iščejo povsod to, kar je najboljšo, in ki si štejejo v čast, da zvesti svojim načelom ne prezró nobene istinite zasluge, izrekajo svoje čestitke možu, ki je tudi nam bil v marsičem učitelj in zgled. Življenje je borenje, in tudi Stritar je izpustil marsikatero ostro pušico, preden je sedel pod lipo, da deli mladini zlata jabolka. Misli živé in se krešejo in le iz boja nastajajo velika dela. Stritar sam je izkresal obilo isker, ki so se razvnele z gorkim plamenom v naši literaturi. Možu, ki je prvi podal Slovincem zgled literarne kritike in vseobsežnega slovstvenega dela, bodi jasen in prijeten življenja večer! Na mnoga leta!

Dr. Evgen Lampe.

Slovenska drama.

Dne 21. novembra se je igrala F. pl. Schönthanova „Mala Dorrit“, veseloigra, dramatizirana po Dickensovem romanu istega imena. — Takih veseloiger naj nam poda slov. dramatično društvo še več. Tu ni onih sirovih šal, kot v „Detektivu“ itd., to je res veseloigra, ki blaži in vzgaja. Komaj tri mesece je minulo, odkar je doživela „Mala Dorrit“ svojo premiero na dunajskem dvornem gledišču, in hipoma se je udomačila po vseh manjših in provincialnih glediščih. Vsebina je kratko ta:

William Dorrit je že 18 let radi dolgov v jetnišnici Marshalsea. Clennamu se zdi čudno, da je cela rod-bina že 18 let zaprta, ko vendar ve, da mora oni, ki je posodil Dorritu nekoč denar, plačevati zanj in za celo rodbino. Preišče celo zadevo in končno pride do zaključka, da je Dorrit bogat dedič. Oprosti ga ječe in sedaj „igra Dorrit gospoda“ v vsej svoji naivnosti. Clennam se poroči z Anny Dorrit, ki jo imenuje vse „malo Dorrit“. — Med to glavno dejanje je pomešano še vse polno epizod, ki osvetljujejo posamezne značaje. Tendenca igre ni vsiljiva: vse se izve in resnica pride na dan; kot drugo jedro bi se dala izluščiti misel: V sreči ne bodi ošaben.

Tehnično je igra na vrhuncu zmerne moderne. Saj pozna Schönthan zadnji kotiček glediškega odra